

inför folket fördölja de behandlade problemens verkliga innebörd.

Denna teknik kunde möjligen försvaras om regeringens regikonst bleve bestämmande även utanför riksdagen, om debatten i pressen vore bunden. I sådant fall skulle man åtminstone ha utsikt att med framgång genomföra mörklägningslinjen. Men pressen är fri, olika meningar bryter sig här mot varandra, de frågor som undviks i riksdagen blir öppna och ingående diskuterade — inom den självfallna gräns som hänsyn till militär sekretess och internationell korrekthet anger. Under sådana förhållanden blir riksdagens återhållsamhet meningslös utåt, liksom den blir skadlig inåt. Det går inte att inbilla utlandet — lika litet som det svenska folket — att likriktningen, bristen på nyansering, undvikandet av realdebatt är någonting annat än en diplomatisk taktik, liksom alla konventioner särskilt strängt observerad av de utanförstående och av själva finessen imponerade. Vilka faror skulle hota om riksdagsmännen talade lika fritt som tidningsmännen (eller åtminstone en stor del av dem) skriver? Inga. För regeringens ledamöter är snävare gränser naturliga, men riksdagen borde inte följa regeringen in i halvdunklet.

Beror tystnaden kanske på att man sitter inne med djupa hemligheter, som gör det omöjligt att tala öppet och samtidigt gör det löjligt att stanna vid de profana argumenten hos kretsen av icke invigda? Antydningar i denna riktning har inte saknats, bland annat i samband med det ryska kreditavtalet 1946. Allt tyder emellertid på att det här är fråga om en även för riksdagsmän naturlig mänsklig svaghet; Anatole France har bättre än någon annan skildrat dessa parlamentariker, vilka håller läpparna fast hopknipna kring hemligheter som inte finns eller som de i varje fall inte känner till. I närvarande situation finns ingen anledning att anta att de förhållanden och händelser som kan vara av vikt vid ett bedömande är

okända för den politiskt intresserade och bildade allmänheten; i regel har, såsom i efterhand publicerade aktstycken visar, läget varit det samma vid tidigare kritiska tillfällen. I den mån riksdagens och även regeringens medlemmar vill söka skydd bakom den alltför djupa insikten, spelar de sfinxer utan att besitta någon gåta.

Högerns motion om en rättighetsförklaring

i den svenska grundlagen förtjänar en positiv prövning. Den utgår från ett förslag som år 1941 avgavs av en kommitté, omfattande representanter för alla de demokratiska partierna, och syftar till en utvidgning av de berömda grundsatserna i paragraf 16 regeringsformen. I ett andra moment av denna paragraf skulle stadgas om medborgarnas rätt till religionsfrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, församlingsfrihet och föreningsfrihet; närmare bestämmelser om utövningen av dessa friheter skulle blott kunna givas i grundlag eller allmän lag.

I ytterligare två moment av samma paragraf skulle liknande föreskrifter ges bland annat om personlig frihet, näringsfrihet och rätten att fritt befordra meddelanden genom allmänna kommunikationsmedel samt om medborgerlig rätt till hjälp och skydd vid ålderdom, sjukdom och arbetslöshet.

Mot kommittéförslaget anfördes på sin tid huvudsakligen att garantier för friheten icke kan vinnas genom grundlagsbestämmelser. Detta är en halvsanning: statsmakterna kan naturligtvis kränka grundlagen, men all erfarenhet visar att i en demokratisk stat respekten för författningen är ett starkt verksamt motiv. Omöjligt är inte att domstolarna skulle anse sig befogade att — efter bland annat amerikanskt och norskt mönster — underlåta att tillämpa grundlagsstridiga bestämmelser. Vidare vore det en bestämd fördel att, såsom förslaget förutsätter, specialbestämmelser om den medborgerliga friheten blott kunde givas i form av allmän lag; för närvarande är exempelvis föreskrifterna om förenings- och församlingsfrihet spridda i ett stort antal bestämmelser, av vilka många beslutats av kungl. maj:t utan riksdagens medverkan. Den osäkerhet som finns på dessa rättsområden har länge påtalats och belystes icke minst — vad församlingsrätten angår — under det senaste världskriget. Några sakskäl mot en grundlagsändring av föreslagen art har inte framlagts.